

Rett skal være rett

Herman J. Berge var en vanlig jusstudent. Så kom han over Riis-saken. Da mistet han troen på rettssystemet.

TEKST: JONAS TJERSLAND

Oslo tinghus, rettssal 427: I vitneboksen står Ole Lund, styrelederen i Norges største bedrift, Statoil. På tilhørerbenken sitter Herman J. Berge, jusstudent. Siden 12. september har han fulgt rettsoppgjøret om Amelia Riis' arv. Saken som forandret hans liv.

Ole Lund, Norges mektigste mann. Det er merkelig at ikke hele pressekorpsen er til stede, hvisker Herman. Han noterer flittig på blokk, følger med, tenker, og noterer igjen. Dette er livet til Herman. Hver eneste dag mens saken har pågått har han vært på plass i retten klokken ni. Seks-syv timer på publikumsbenken hver dag, etterfulgt av enda noen timer foran pc-en hjemme for å lage saker til nettstedet sitt RettsNorge.

Etter å ha satt seg meg inn i Riis-saken, mistet jeg tilliten til det norske rettssystemet. Derfor opprettet jeg RettsNorge for å kunne ta opp viktige juridiske spørsmål som ikke blir tatt opp andre steder, forklarer Herman. Han gjør knapt annet enn å sette seg inn i tunge rettsaker og skrive om dem. Uten betaling.

Nordmenn har altfor stor respekt for rettssystemet. Det er klart at man skal ha respekt for dommere og advokater, men man skal ha respekt for medmennesker også. Vi ser at folk lider under systemet, mener Berge. Og gir en kort innføring i hva det dreier seg om i rettssal 427.

I over 22 år har rederdatteren Amelia Riis og hennes mann Einar Riis kjempet for å gjenvinne arven etter skipsreder Kristoffer Olsen som hun mener staten har tatt fra henne. Redere, enkeltpersoner, banker og myndigheter har vært aktører i et innflokt spill.

Høyesterettsadvokat Carl August Fleischer er ikke i tvil om at familien Riis er blitt urettferdig behandlet.

Jeg synes Riis-saken er et kontinuerlig justismord. Det er klart at Amelia Riis er blitt mishandlet av det norske rettsapparat, sier Fleischer til Dagsavisen.

MEKTIGE MENN

I rom 427 snakkes det om skatteparadis, Hilmar Reksten, overkontra-

heringer, og Yom Kippur-krigen i 1975.

Dette er nok et arveoppgjør i kjølvannet av Hilmar Rekstens shippingeventyr, sier Herman Berge.

På 70-tallet leide Reksten tankskipet «Falkefjell» av familierederiet Olsen & Ugelstad. Da den verdensomspennende shippingkrisen inntraff på midten av 70-tallet, fikk Reksten problemer med å betale leien til Olsen & Ugelstad. Da staten grep inn for å redde Reksten fra konkurs, mener man arvingen Amelia Riis (født Olsen) i Olsen & Ugelstad-imperiet ble ofret.

Riis hadde fått et annet skip, «Sognefjell», i arv fra Olsen & Ugelstad. Da Hilmar Reksten ikke lenger kunne betale leien for «Falkefjell» og tre andre innleide skip - til sammen var hyrekravene på 61 millioner dollar - betydde det krise for Olsen & Ugelstad og kreditor-bankene DnC og amerikanske Mantrust. Olsen & Ugelstad lot bankene ta pant i «Sognefjell», selv om banksjef Erik Naper i DnC skrev i et notat at «rederiet ved denne pantsettelse foretar en mulig rettsstridig handling mot fru Riis».

Høyesterettsadvokat Ole Lund var den gang administrerende direktør i Olsen & Ugelstad. I 1978 gikk Olsen & Ugelstad konkurs, Amelia Riis fikk ikke en øre.

Nå saksøker familien Riis staten for 80 millioner 1978-kroner. De mener Oslo Skifterett forvaltet boet etter Olsen & Ugelstad slik at arven forsvant.

Siden rettsforhandlingene startet 12. september er det bare RettsNorge og Dagens Næringsliv som har skrevet om saken.

Det var vel redaktør Harald Stanghelle som sa at den eneste rettssikkerhetsgarantien vi har er pressen. Når pressen uteblir i saker som dette, hva da? spør Herman.

Riis' advokat, Ole Kristian Aabø-Evensen, gjør seg ferdig med Ole Lund. Retten blir hevet, og vi tusler ut i regnet. Nå trenger Herman kaffe.

BRÅKET STARTET

Jeg er oppvokst på en liten øy mellom Bergen og Haugesund. Halsnøy, forteller Herman over en kaffe på tinghusets nabokafe.

Jeg jobbet som bilmekaniker, men da jeg skulle ta fagprøven streiket ryggen. Derfor bestemte jeg meg for å begynne på universitetet, forteller Herman.

I 1985 dro han til Oslo, og etter to år med jus på universitetet ble han redaktør i jusstudentenes avis, Stud. Jur.

Da jeg begynte som redaktør hadde jeg tro på rettssystemet. Den troen er blitt sterkt svekket, forteller Berge.

Etter en kort karriere som redaktør i Stud. Jur. startet bråket som forandret hans liv. I 1997 ble Berge konstatert av konsul Einar Riis, Amelia Riis' ektemann. Jusstudenten fikk blant annet se et brev sendt fra skifterettsjustitiarius Nils B. Hohle til regjeringsadvokaten i 1978, der Hohle sier seg villig til å trenere saken som først nå går i Oslo byrett - og som familien Riis har kjempet for å få opp i byretten siden 1978.

«Kjære venn. Jeg skal i lagmannsretten i Oslo i uken 2. til 6. oktober og kan da bistå ytterligere med å punktere din venns saksløse», skriver skifterettsjustitiarius Hohle i brevet.

Når jeg ser at en embetsmann - og ikke minst en justitiarius - begynner ut på noe slikt, da reagerer jeg, forteller Herman.

Høyesterettsadvokat Tore S. Engelschön var med på å avdekke skipsreder Hilmar Rekstens utenlandsformue på 70-tallet. For tre uker siden fikk Engelschön lese det såkalte «punkteringsdokumentet». Han reagerte med vantro.

Jeg ble veldig overrasket og forbannet over at en justitiarius kunne gjøre noe slikt. Min reaksjon ble: Dette kan ikke tilhøre norsk rettsvesen, sier Tore S. Engelschön. Og legger til:

Familien Riis bør vinne saken denne gang.

INJURIER

Noen uker etter Berges møte med Einar Riis, publiserte Stud. Jur. to artikler om «punkteringsdokumentet» og om Amelia Riis' kamp mot staten. I kjølvannet skriver Ole Lund et brev til Juristforeningen.

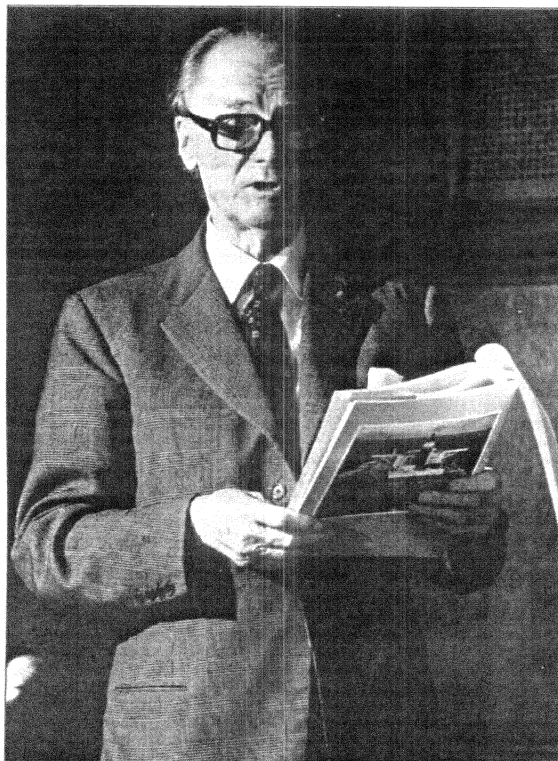
«Jeg finner det utrolig at Stud. Jur. har latt artiklene trykke. Trøsten får være at det utvilsomt vil være artikkelforfatteren som både på kort og på lang sikt vil være den skadelidende», skriver Ole Lund i brevet.

I tillegg trekker han støtten til Juristforeningen fra sitt firma Lund, Gundersen & co. Dette advokatfirmaet støttet Juristforeningen, som igjen bidrar til driften av Stud. Jur.

Etter at brevet ble kjent, gjorde firmaet helomvending, og åpnet opp for bidrag til Juristforeningen igjen.

Studentavis-redaktøren tok sommerferie og dro til Vestlandet. Da begynte telefonen å kime.

Plutselig begynte alle å ringe. De skulle saksøke meg, det var snakk

Skipsreder Hilmar Reksten - da krisen rammet ham midt på 70-tallet, tok kreditorene hans pant i skipet som Amelia Riis skulle arvet.

(Foto: Arkiv).

Hver dag går Herman J. Berge til tinghuset for å følge Riis-saken. – Etter å ha satt meg inn i Riis-saken, har jeg mistet troen på det norske rettssystemet, forteller han. (Foto: Paal Audestad)

om injuriesøksmål og det rant inn med trusler. Jeg fikk ikke fred hele sommeren, forteller Herman.

Flere jurister, embets- og næringslivsfolk som ble omtalt i Stud. Jurs artikler, følte seg sterkt uthengt, blant andre høyesterettsadvokat Tore S. Engelschjøn. Han gir Herman J. Berge strykarakter for sakssigraden i artiklene.

– Artiklene var såpass useriøse at det ikke var grunnlag for å reise injuriesøksmål. Vi gadd ikke ta noe injuriesøksmål mot ham. Det var for grotesk. Han er helt på siden av saken, sier Engelschjøn.

– TIDENES JUSTISMORD

I studentavisen Universitas 27. august 1997, uttalte daværende Dagens Næringsliv-redaktør Kåre Valebrokk følgende:

– Hele det juridiske Norge innrømmer privat at Riis-saken er et av de verste justismord i nyere norsk historie, sa Valebrokk, som har jobbet med saken i en årrekke. I dag nøyer han seg med denne kommentaren:

– Det hele ville være en glitrende spenningsroman – og ikke minst en fantastisk tv-såpe.

Rettsforhandlingene i Riis-saken varer i tre måneder. Fram til dommen faller før jul, har Herman ikke noen problemer med å fylle hverdagene. Men han gir seg ikke etter det.

– Min oppgave er å skrive om rettssystemet. Det kommer jeg til å gjøre resten av livet.

Høyesterettsadvokat Ole Lund, av Dagbladet utnevnt til Norges mektigste mann, en sentral skikkelse i Riis-saken. Han var direktør for rederiet Olsen & Ugelstad, der Amelia Riis var arving. (Foto: Arkiv)

Rederarving Amelia Riis har kjempet siden 70-tallet for arven sin, som hun mener staten tok fra henne. Fram til jul går saken i Oslo byrett. (Foto: Arne Ove Bergo)